

Alternative critice sau vocea cui se aude?

Dacă mă gândesc la literatura SF din România, îmi vine în minte buzunărașul din interiorul scenei unui teatru oarecare, acel loc în care stau de obicei suflerii. Publicul acceptă stagiune după stagiune convenția care transformă aceiași cinci-șase oameni obișnuiți în lorzi, profeți sau monștri. Pentru omul simplu, de cele mai multe ori, totul se rezumă la actul ce tocmai a fost jucat pe scena mare a literaturii, dar partea interesantă este aceea că în sală sunt mereu prezenți și intruși, tipi care caută cu tot dinadinsul să deconstruiască mecanismul prin care persoana devine în fața lor personaj. Așezându-se de fiecare dată mai aproape de scenă, acești curioși încep să audă din ce în ce mai clar vocea suflerilor, iar unii dintre ei ajung să fie cucerți de dăruirea cu care vocile secunde servesc marii actori și își îndreaptă căutările asupra acestor personaje din subterană.

Un astfel de curios este pentru mine și Cătălin Badea-Gheracostea, un *tânăr* critic dedicat literaturii science-fiction românești încă din anii '90, când publica recenzii și articole critice în majoritatea revistelor de specialitate din țară. Iubitor al fenomenului SF, acesta a publicat în 2001 prima ediție a *Alternativelor critice*, volum în care puteam găsi o încercare de teoretizare a genului în cauză. După aproape zece ani, Badea-Gheracostea iese din *lumea virtuală* cu o a doua ediție a volumului mai sus amintit, în care își propune să îmblânzească pentru noi literatura SF și, mai mult, să ne convingă de literaritatea ei.

*Alternative critice** are capacitatea de a stârni cititorul încă din primele pagini, unde, după o prefață destul de ambiguă (semnată de Mircea Opriță), găsești un *Mic ghid de lectură* ce prezintă nobilele argumente ale autorului în vederea apariției acestei ediții a doua. Totuși, deși revizuit, volumul din 2010 nu este nicidecum bine încheiat, adăugirile fiind ușor sesizabile chiar de către un ochi mai puțin atent la denivelările stilistice ale scriiturii criticului.

Structurat pe șase nivele distincte, în care autorul tratează literatura SF din punct de vedere teoretic, prezintă studii de caz, recenzii, expune interviuri cu diverși scriitori sau avansează anumite studii speculative, *Alternative critice* apare drept un exemplu de seriozitate și dedicare în acest domeniu specific al literaturii, însă o analiză atentă m-a condus la observarea unei lipse de unitate la nivel discursiv, trădate de spargerea volumului într-o puzderie de capitole și subcapitole ce nu sugerează decât o limită a capacității analitice.

Este de apreciat totuși efortul lui Cătălin Badea-Gheracostea de a plia diferitele teorii și definiții ale literaturii pe

tărâmul science-fiction-ului, uneori chiar cu aplicație directă pe text în scopul demonstrării ipotezelor proprii, însă *Alternative critice* lasă adesea gustul sălcii al unei compilații de nume și concepte aduse în discuție pentru a da greutate celor spuse de autor, fără a fi cu adevărat necesare în economia discursului. În acest sens, semnalează un exces al notelor de subsol, rezultat direct al citării abuzive, dovadă stând bibliografia ce adună majoritatea minților bine cotate pe piața ideilor. Partea bună este că autorul are uneori sentimentul acesteia munci de indexare și încearcă să imprime din când în când textului o notă personală prin mici tușe ironice sau autoironice, e drept, mai mult sau mai puțin adecvate, chiar dacă cu o frecvență ușor iritantă: *Proza scurtă din SF-ul românesc dintre 1980 și 1989, prin vârfulurile, ca și prin ventrele sale, este într-o corespondență cvasitotală cu proza scrisă în rest (ups!)* sau *KULT nu înseamnă decât întoarcerea la SF-ul tradițional, pardon, al poeziei moderniste*.

Inteligent este felul în care Cătălin Badea-Gheracostea amendează derapajele unor autori care au scris despre science-fiction înaintea lui sau chiar ale unor autori de proză SF consacrați (de exemplu, Pavel Coruț), toate în maniera relaxată și elegantă specifică unui fin cunoscător. Totuși, expunerile acestea fac notă contrastivă cu naivitatea și stângăcia candidă prezente în anumite articole publicate înainte de 2000 și inserate în acest volum.

Pe lângă secțiunea dedicată interviurilor – unul interesant fiind cel luat lui Caius Dobrescu –, una dintre puținele realizări notabile ale acestui demers critic o reprezintă ultima parte a volumului, intitulată *Studii și speculații*, în care contribuția autorului se simte ceva mai intens, iar felul în care acesta abordează SF-ul iese din granițele tradiționale, Badea-Gheracostea semnalând aici schimbarea de paradigmă ce a avut loc pe teritoriul literaturii SF și, în general, dând sentimentul unui cercetător conectat la domeniul său de studiu.

Aș recomanda această carte doar pentru crearea unui cadru care generează o posibilă viziune pur SF în care toți teoreticienii și criticii literari, istoricii ideilor și filozofii limbajului sunt aplecați asupra literaturii SF din România. Aici, ei pun la dispoziție bijuteriile în materie de descoperiri și instrumentele de lucru pentru disecarea *motocentaurului*.

* Cătălin Badea-Gheracostea, *Alternative critice* (ed. rev. și adăug.), Satu Mare, Editura „Millenium Books”, 2010.